

SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

Projektbeskrivelse:

Livsvilkårene for børn på asylcentre (us. 1972)

Socialforskningsinstituttet er blevet bedt om at gennemføre en undersøgelse af livsvilkårene for børn, der sammen med deres forældre bor på danske asylcentre. Undersøgelsen skal omhandle børn på asylcentre uanset børnenes alder og nationale tilhørsforhold. Rapporten vil ikke indeholde anbefalinger.

Undersøgelsen forventes påbegyndt 1. maj 2006. Det er ønsket, at der ultimo september 2006 foreligger et skriftligt materiale, hvor der redegøres for undersøgelsens resultater. Det betyder, at projektet kommer til at løbe over en meget kort periode. Der er derfor lagt vægt på, at projektbeskrivelsen beskriver projektet så præcist som muligt, således at det fremgår, hvad der vil indgå i projektet og hvad der ikke kan forventes behandlet inden for de givne tidsrammer. Forholdene for uledsagede flygtningebørn indgår ikke, dels på grund af den korte projektperiode, og dels fordi der allerede er lavet flere undersøgelser omhandlende uledsagede flygtningebørn.

Undersøgelsens resultater vil foreligge som et almindeligt maskinskrevet manuskript ultimo september. Efterfølgende vil manuskriptet blive bearbejdet formmæssigt, så det kan udgives som en SFI-publikation. Udgivelsen forventes at blive i slutningen af 2006.

Der er overfor Socialforskningsinstituttet givet udtryk for, at det er ønsket, at undersøgelsen både skal omfatte kvantitative og kvalitative data og at der skal redegøre for følgende forhold omkring børnenes levevilkår på asylcentre:

- Boligforhold
- Undervisning
- Dagliglivsaktiviteter, herunder fritidsaktiviteter
- Fysiske og psykiske sundhedsforhold
- Sociale relationer og sociale forandringer

Den kvantitative del af undersøgelsen er baseret på eksisterende statistisk materiale. Det betyder, at det er muligt at belyse forhold, hvor der allerede eksisterer statistiske opgørelser, mens forhold, hvor det ville være nødvendigt at indsamle nye statistiske data, ikke vil kunne belyses. Undersøgelsens kvalitative del består af gennemgang af et antal konkrete sager, hvor sagsmaterialet vil kunne stilles til rådighed via Udlændingesservice.

Der vil ikke blive indhentet yderligere ekspertudsagn, ligesom der ikke vil blive gennemført psykologisk eller fysiologisk testning eller indhentet information fra børnenes lærere. Der vil ikke kunne laves egentlige statistiske analyser. Det vil heller ikke være muligt at undersøge årsagsforhold rent statistisk eller belyse udviklingen over tid.

Da undersøgelsen er den første inden for området og da den løber over en kort periode, kan det ikke forventes, at alle relevante problemstillinger vil blive belyst. Fokus ligger på at få belyst de forhold, der fremgår af projektbeskrivelsen.

Formål

Undersøgelsens formål er at belyse livsvilkårene for børn på danske asylcentre. Baseret på eksisterende statistiske oplysninger, samt informationer fra konkrete sager redegøres der for rammerne for børnenes ophold på asylcentrene, samt for hvordan rammerne fungerer. Desuden redegøres der for, hvad der må skønnes at være konsekvenserne af de givne rammer.

Det forventes, at undersøgelsen vil kunne beskrive forholdene, herunder belyse situationen fra nye vinkler, pege på hidtil upåagtede problemstillinger og muligvis også pege på mulige nye tiltag overfor påviste problemer og vanskeligheder. Det indgår dog ikke som en del af undersøgelsens formål at fremkomme med direkte anbefalinger.

Baggrund og rammer

De eksisterende statistiske data, der anvendes i undersøgelsen, omhandler alle børn, der bor på asylcenter, den kvalitative del omhandler data fra konkrete sager. Data indhentes via Udlændingsservice.

Udgangspunktet er, at rammerne for ophold på danske asylcentre overordnet er beskrevet i udlændingelovgivningen og nærmere beskrevet i udlændingestyrelsens kontrakt med operatørerne, der driver asylcentrene. Generelt er der tale om, at asylcentrene skal give husly og kost, samt almindelige fornødenheder til forældre og børn. Der er endvidere adgang til sundhedsydelse, psykologisk og social hjælp, når det vurderes at være nødvendigt. For børn i den skolepligtige alder er der undervisning og for børn fra treårs alderen til den skolepligtige alder er der arrangeret pasning/legestue.

Cirka 17 pct. af asylansøgerne har i 2005 fået asyl, de øvrige asylansøgere skal hjemsendes. Dog er det de færreste asylansøgere, der frivilligt lader sig hjemsende, i stedet for søger de afgørelsen ændret via de mulige instanser eller nægter at medvirke til frivillig hjemsendelse. Det betyder, at opholdstiden er blevet væsentligt øget, den gennemsnitlige opholdstid er tredoblet, fra 300 dage til 900 dage. For børnene betyder dette, at de kommer til at tilbringe en større del af deres barndom på asylcentrene og det kan derfor være relevant at undersøge, hvad det kan betyde og om det kan ændre de behov, der skal imødekommes under opholdet.

Asylansøgerne kan være i tre forskellige faser i asylprocessen. *Modtagelsesfasen* er den første fase. Familierne er her ankommet til Danmark og forholdene undersøges. Familierne bor i denne fase i Sandholm eller Avnstrup. *Opholdsfasen* er den anden fase. Familierne opholder sig i denne fase på opholdscentret, mens det afgøres, om der kan gives asyl. Den tredje fase er *udsendelsesfasen*, hvor der er givet afslag på asylansøgningen og hvor familien må afvente, eller eventuelt udsætte eller søge at afværge en hjemsendelse. Familier, der ikke medvirker til hjemsendelsen, bor i denne fase igen i Sandholm eller Avnstrup. Familier med særlige vanskeligheder og derfor særlige behov kan overflyttes, så de bor på centret i Kongelunden.

I de senere år er der kommet væsentlig færre asylansøgere til Danmark end tidligere. Da det samtidigt kun er en begrænset del af ansøgerne, der får asyl og da mange familier modsætter sig udrejse,

har det betydet, at mange familier bor i udsendelsescentrene, og at de bor der længe, jævnfør den forlængede opholdstid.

Undersøgelsens design og indhold

På baggrund af det eksisterende statistiske materiale foretages der en opgørelse af antal børn, deres opholdssted, opholdets varighed mv. og dernæst en redegørelse for boligforhold, undervisning, fysiske og psykiske sundhedsforhold, dagliglivsaktiviteter, herunder fritidsaktiviteter, samt sociale relationer og sociale forandringer. Endelig inddrages der data fra konkrete sager omhandlende maksimalt 20 børn..

Opgørelse af antal børn, opholdssted, varighed mv.

På baggrund af eksisterende statistiske materiale gives der pr. 31.12.2005 en samlet redegørelse for

- hvor mange børn, der bor på danske asylcentre
- børnenes alder
- børnenes oprindelige nationalitet
- hvilken fase i asylprocessen barnets familie befinder sig i (og herunder en kort redegørelse for de generelle økonomiske forhold)
- hvor længe børnene har boet på et asylcenter
- det aktuelle asylcenter

En belysning af de eksisterende forhold

Igen med udgangspunkt i den eksisterende statistik fra Udlændingestyrelsen fra udgangen af 2005, samt i data fra maksimalt 20 konkrete sager, gives der en samlet redegørelse for følgende forhold:

1. *Boligforhold.* Herunder hvor meget plads familien har, samt en kort redegørelse for fællesarealer, som børnene kan bruge.
2. *Undervisning.* Der redegøres for om barnet er tilbudt/modtager undervisning. Hvilke fag, der undervises i, hvilke sprog, der undervises på, samt timetal. Det søges opgjort hvor mange børn, der følger den tilbudte undervisning.
3. *Fysiske og psykiske sundhedsforhold.* Der indhentes informationer (i de omfang de foreligger) om børnenes forbrug af fysiske og psykiske sundhedsydelser. Specielt for børnenes forbrug af registrerede ydelser for psykiske problemer (børnepsykiatri, børnepsykolog, PPR og lignende). Desuden indhentes der informationer om kontakten med den kommunale socialforvaltning, herunder antallet af børn, der har modtaget en forebyggende indsats eller en anbringelse uden for forældrenes bolig. Henset til tidsrammen for arbejdet og det eksisterende statistiske materiale vil udviklingen i børnenes sundhedsforhold ikke blive belyst, ligesom det ikke vil blive belyst, hvilken betydning opholdet på centeret i sig selv har haft for børnenes sundhedsforhold.
4. *Dagliglivsaktiviteter, herunder fritidsaktiviteter.* Der indhentes informationer om, hvad der findes på de enkelte centre.

5. *Sociale relationer og sociale forandringer (i de familiemæssige rammer)*. I det omfang, der findes informationer på dette område, vil de blive indhentet. Det forventes dog, at det vil være begrænset, hvad der findes af eksisterende statistisk viden på dette område.

Organisatoriske rammer og samarbejdspartnere

Undersøgelsen gennemføres af Socialforskningsinstituttet. Der etableres en følgegruppe. Følgegruppen består af medlemmer fra Socialministeriet, Udlændingestyrelsen, Ministeriet for Flygtninge Indvandrere og Integration, Dansk Røde Kors Asylafdelingen, samt evt. andre personer/forskere med særlig viden om området.

Planer for analyser/vurdering og formidling

Et første manuskript med undersøgelsens resultater foreligger ultimo september 2006.

Derefter færdiggøres manuskriptet, så det kan trykkes og undersøgelsens resultater formidles i en SFI-rapport, der kan forstås og læses af flere forskellige faggrupper, af politikere og af administratører, samt af interesserede voksne.

Tidsplan

Undersøgelsen påbegyndes 1. maj 2006.

Der forventes at foreligge en rapport ultimo september 2006, rapporten vil indeholde resultater og konklusioner, men vil mangle den endelige sproglige bearbejdning og redigering. Den endelige rapport forventes publiceret i december 2006.

Undersøgelsen gennemføres af seniorforsker Else Christensen, assisteret af forsker Kathrine Vitus Andersen.

Else Christensen
7. april 2006